

Prof. dr. František Hyhlík je jedním z nejvýznamnějších průkopníků naší psychologie práce. Jeho životní osudy a dílo jsou v mnohém ohledu poučením o problémech rozvoje psychologie práce v Československu, jeho neumdlévající pracovní aktivita je svědectvím soustavného zápasu o uskutečňování cílů a ideálů jak ve sféře působení pedagogického, tak i v oblasti práce vědecko-výzkumné a vědecko-aplikační.

Profesor Hyhlík se narodil 20. října 1905 v Loukonosech u Nového Bydžova. Po středoškolské maturitě se připravoval na životní dráhu profesora matematiky a deskriptivní geometrie na Českém vysokém učení technickém a na přírodovědecké fakultě Karlovy university. Doktorátu přírodních věd dosáhl v roce 1931 na základě disertační práce „Filosofie funkcionalismu a konstrukce matematických pojmů“. Ačkoliv téma disertační práce již naznačovalo zcela jasně autorův hluboký vědecký zájem, přece se profesor Hyhlík věnoval po více než deset let své učitelské profesi: nejprve v Cechách, pak na Slovensku a od roku 1939 opět v Praze. V tomto roce byl také uvolněn pro odbornou a vědeckou činnost, které se věnoval od r. 1947 již výhradně, a to jako vedoucí odboru profesionální orientace mladistvých v Ústavu lidské práce.

Činnost profesora Hyhlíka v Ústavu lidské práce patří bezesporu k nejvýznamnějším údobím jeho života. Byl to právě jeho odbor, který během let shromáždil velmi cenný diagnostický materiál o více než 20.000 mladistvých, který po vyhodnocení profesionální kariéry mladistvých představoval ve světovém měřítku výjimečně cenné údaje – kdyby býval nebyl po neprozřetelné likvidaci Čs. ústavu práce dán do stoupy. Dosud snad nepadla zmínka o tom, že v letech 1945 až 1951 to byl právě prof. Hyhlík, kdo vyvinul mimořádné úsilí k tomu, aby se stará psychotechnická tradice postupně nahradila novou poradenskou koncepcí, adekvátní novým společenským podmínkám po roce 1945 a zvláště po roce 1948. Jenom naprosté ignorování tohoto pozitivního úsilí s. Hyhlíka a ředitele ústavu prof. Doležala mohlo vést k pozdějšímu zvratu ve vývoji v Čs. ústavu práce.

Svou dráhu vysokoškolského učitele zahájil prof. Hyhlík externě na filosofické fakultě University Karlovy. Po zrušení Čs. ústavu práce přešel na Vojenskou akademii Klementa Gottwalda v Praze, pak ve své práci pokračoval na Vysoké škole pedagogické a konečně na Institutu osvěty a novinářství, kde od roku 1962 vede katedru pedagogiky a psychologie dospělých a kde byl také v roce 1963 jmenován profesorem pedagogiky a pedagogické psychologie. Spíše než jmenovat četné a významné funkce prof. Hyhlíka, který patří mezi vedoucí vědecké kádry oboru a po léta zastával důležitou funkci proděkana fakulty, považujeme zvláště z hlediska psychologie práce za důležitou vědecko-popularizační činnost profesora Hyhlíka, která má velký význam pro tento obor.

Po období přehodnocení a přestavby v letech 1950–1957 se psychologie práce v naší zemi nemohla vyvíjet jinak než za souhlasu i aktivní podpory širšího okruhu pracovníků ze státní správy a z průmyslu, zvláště pracovníků vedoucích, ale i funkcionářů odborových a stranických. Nemohla se zároveň rozvíjet bez jasné koncepce aplikace této disciplíny v socialistické společenské praxi. Je zásluhou prof. Hyhlíka, že s malým okruhem mladších spolupracovníků byl s to naši širší veřejnosti význam a užitečnost psychologie práce vysvětlit, a to v rámci takové koncepce, která jí mohla zajistit nerušený rozvoj. Nikdo, kdo něco podobného sám nezažil, si nedovede představit nadlidské úsilí, kterého je potřeba k tomu, aby pracovník mimo svoje vysokoškolské závazky v časovém stresu přednesl stovky přednášek, někdy i šesti až osmihodinových, často i několik dní po sobě, v různých koncích republiky, a to ne vždy za potřebného pohodlí cestovního. Je však nezvratnou skutečností, že tato práce byla vykonána, že splnila svůj účel, a že bez ní by nemohla psychologie práce

zaujímat v naší společnosti to postavení, které bezpochyby dnes má. Je již relativně vedlejší záležitostí, v jakém organizačním rámci tato práce byla vykonána, zda v rámci Socialistické akademie, v poradnách marxismu-leninismu nebo přímo ve výrobních závodech.

Důležité je, že život a práce profesora Hyhlíka z něho učinily průkopníka aplikace psychologických věd v Československu, marxisticky široce vzdělaného odborníka s velkými praktickými politickými zkušenostmi, osvědčeného vysokoškolského učitele.

Čeho si však zvláště střední a mladší generace psychologů u profesora Hyhlíka mimořádně váží, je jeho přátelský a demokratický poměr k mladším kolegům, jeho nezištná podpora jejich osobnímu a odbornému růstu, jeho připravenost pomoci, kde toho je spravedlivě zapotřebí. Proto také patří profesor Hyhlík k těm vedoucím kádrům naší vědy, kteří požívají velké a upřímné důvěry širokého okruhu všech kolegů, kteří jej poznali.

Přes všechno, co bylo řečeno o enormním rozsahu práce prof. Hyhlíka, se domníváme, že existuje jeho dluh vůči naší společnosti a že existuje dluh naší společnosti vůči němu, a to v oblasti profesionální orientace. Je to obor, který prošel u nás v posledních letech mnoha velkými změnami, který se posléze začal rychle rozvíjet, ale ve kterém dochází k značné koncepční různorodosti. Jistě nám nepřísluší právo ani není při této příležitosti vhodné rozhodovat, která ze současných koncepcí je optimální. Přísluší nám však povinnost upozornit na to, že by prof. Hyhlíkovi měla být dána možnost shrnout svoje zkušenosti a formulovat je do určitého uceleného pjetí. Bylo by užitečné pro naši mladež a pěkným dárkem k jubilantovým pětadesátinám, kdyby se prof. Hyhlík mohl ujmout třeba jen redakčního vedení zasvěceného kompendia o profesionální orientaci, viděné tentokráte ne jen z úzce školského hlediska, ale také z hlediska psychologie práce.

Jistě jménem široké obce psychologů i široké veřejnosti přejeme prof. Hyhlíkovi mnoho zdraví a svěžesti ke splnění jeho pedagogických a vědeckých úkolů a mnoho spokojenosti v osobním životě.

Doc. dr. Miloš Machač, DrCs, PhDr. Zbyněk Bureš, CSc.